

столиці України (лютий-квітень 2022 року). *Міжнародний науковий журнал «Military Science»*. 2025. Т. 3 (1). Р. 34–72. DOI: <https://doi.org/10.62524/msj.2025.3.1.02>.

4. Ustymenko O. The Russian-Ukrainian war (2014-2022): historical, political, cultural-educational, religious, economic, and legal aspects : scientific monograph. Riga, Latvia : Baltija Publishing, 2022. URL: <https://lib.in.ua/129951-stattia-rosijsko-ukrainska-vijna-2014-2022-kryzove-reaguvannia-u-sferi-oborony-zahyst-informacijnoi-systemy-derzhavy/>

5. Шевчук В. П. Історіографія створення та розвитку Збройних Сил України в 1991-2014 роках. *Воєнно-історичний вісник*. 2019. Вип. 31 (1). С. 55–73. DOI: <https://doi.org/10.33099/2707-1383-2019-31-1-55-73>.

ЛУКАЧ Уляна Романівна,
доцент кафедри менеджменту
та освітніх інновацій Івано-
Франківського обласного інституту
післядипломної педагогічної освіти,
кандидат політичних наук

ПРАВОВА КУЛЬТУРА ЯК ЦІННІСНИЙ ОРІЄНТИР ФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ В ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ

Сучасний етап розвитку України вимагає не просто декларативного патріотизму, а глибокого переосмислення зв'язку між громадянином і державою. Прийняття Закону «Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності» започаткувало процес створення правового фундаменту для консолідації суспільства. Проте реальне утвердження ідентичності відбувається в освітньому полі, де через формування високої правової культури ми можемо подолати історичні деформації нашої свідомості.

Вважаємо, що процес утвердження і розвитку національної ідентичності суттєво сповільнений із-за тривалого бездержавного існування. Водночас відзначається вкорінення правового нігілізму та байдуже ставлення до закону серед різних вікових груп, зокрема й учнівської молоді. Тому саме сучасна система освіти має стати інструментом утвердження європейських практик і стандартів – верховенства права, поваги до людської гідності та взаємної відповідальності людини і держави.

Цей процес неможливий без балансування двох типів цінностей:
– праворегламентованих щодо територіальної цілісності та незалежності;

– правогарантованих. За умов поєднання таких ціннісних типів правова культура є лакмусовим тестом, що визначає правомірність поведінки людини і громадянина.

Національна ідентичність постає як інтегральна якість особистості, що є логічним поєднанням знаннєвої і діяльнісної компоненти, а тому полягає не стільки у вивченні сухих подій і дат, а насамперед в активному залученні до соціальної спадщини. Проте аналіз свідчить про наявність певного когнітивного дисонансу серед молоді: відчуваючи високу гордість за країну (83 %) та її незламність (85 %), учні значно менше цікавляться шкільним курсом історії (лише 55 %) [1, с. 15, 28]. Задля подолання цього розриву доцільно окреслити напрями модернізації освітнього процесу із врахуванням інтересів і запитів молодого покоління. Він повинен спрямовуватись на:

1) емоційну залученість із використанням відео- та мультимедіаконтенту, формат яких суттєво підвищує мотивацію до навчання та сприяє формуванню «історичної емпатії» [1, с. 31].

2) формування і розвиток цифрової компетентності, адже 66 % школярів шукають відповіді в Google, а 58 % – у ChatGPT [1, с. 29-30]. Відтак заклади освіти мають зосередитися на розвитку критичного мислення та медіаграмотності.

3) діалоговий формат. Для молоді прийнятний суб'єкт-суб'єктний характер відносин, вона прагне бути не просто об'єктом впливу, а «співавтором» громадських заходів. Натомість монологічний «добровільно-примусовий» характер участі, що досі зустрічається у 36% випадків лише демотивує прояви активного громадянства [1, с. 44].

4) синтез етнічного та політичного. Важливо розуміти, що основою політичної ідентичності є державні інституції, що в свою чергу опираються на етнічне підґрунтя. Громадянська позиція – це складний психологічний конструкт, що виникає, коли особистість активно будує свою соціальну реальність, спираючись на спільні цінності та правові норми [3, с. 53].

Отже, трансформація правової культури є невід'ємною частиною педагогічної стратегії утвердження української ідентичності. Наше завдання як дослідників та освітян – забезпечити перехід від пасивного знання про закон до активного захисту правових цінностей, що є запорукою національної стійкості та європейської інтеграції України.

Список використаних джерел

1. Львівщина: люди дії. Учні старшої школи про минуле України, власне сьогодення та перспективи на майбутнє : звіт за результатами соціологічного дослідження. Львів : Дослідницька агенція Fama, 2025. 52 с.

2. Петровська І. Р. Громадянська ідентичність: теоретико-методологічні основи соціально-психологічного аналізу. *Психологія і особистість*. 2017. № 1 (11). С. 53–63.

